

Analiza Impactului
în procesul de fundamentare a Hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea
Programului național de dezvoltare a industriilor creative 2023-2027 „Moldova Creativă”

Titlul analizei impactului	Hotărârea de Guvern cu privire la aprobarea Programului național de dezvoltare a industriilor creative 2023-2027 „Moldova Creativă”.
Data:	28.06.2023
Autoritatea administrației publice (autor):	Ministerul Culturii
Subdiviziunea:	Serviciul Coordonare Asistență Externă
Persoana responsabilă și datele de contact:	Ana-Luiza Muravschi 0(22) 823 802 ana.luiza.muravschi@mc.gov.md
Compartimentele analizei impactului	
1. Definirea problemei	
a) Determinați clar și concis problema și/sau problemele care urmează să fie soluționate	Proiectul urmează să soluționeze următoarele probleme: <ul style="list-style-type: none"> - Cadru normativ rigid și ineficient în promovarea sectorului industriilor creative; - Investiții infime pentru invoarea, cercetarea și dezvoltarea sectorului cultural-creativ; - Lipsa instrumentelor financiare specifice pentru dezvoltarea industriilor creative; - Exodul talentelor; - Aplicarea neuniformă a cadrului aferent proprietății intelectuale/dreptului de autor; - Capacități antreprenoriale, manageriale și digitale limitate în sectorul cultural-creativ; - Caracterul informal al activităților creative („economia gri”).
b) Descrieți problema, persoanele/entitățile afectate și cele care contribuie la apariția problemei, cu justificarea necesității schimbării situației curente și viitoare, în baza dovezilor și datelor colectate și examinate	<p>Potrivit unui studiu¹ realizat în 27 de state membre UE, în 2014, industriile creative au generat valoare adăugată la PIB în sumă de 558 miliarde Euro, ceea ce constituie aproximativ 4.4% din PIB-ul total al UE, pentru acel an. Industriile creative reprezintă echivalentul a aproximativ 8.3 milioane de locuri de muncă cu normă deplină, ce constituie 3.8% din totalul forței de muncă europene. Subsecvent, datele Comisiei Europene arată că sectorul cultural și cel creativ reprezintă 7.5% din totalul persoanelor angajate în economia europeană și generează 5.3% din valoarea adăugată brută. Aceste industrii au fost mai reziliente la crizele economice și financiare cu care s-a confruntat UE, decât actorii din restul economiei.</p> <p>În contextul european, prezentat supra, datorită atenției neînsemnate față de sectorul creativ, nu există date agregate și certe privitor la contribuția și valoarea adăugată a acestuia în PIB-ul țării. Conform estimărilor recente, industriile creative din Republica Moldova însumă un mare potențial de creștere incluzivă și durabilă, de asemenea, pot constitui un generator pentru dezvoltarea economică a țării, coeziunea socială și promovarea brandului național. Acestea sunt reprezentate de 2200 de entități cu 9000 de angajați și 2500 de liber profesioniști în domenii precum design, publicitate, digital media, arhitectură, muzică, teatru, animație, publicarea cărților și jocurilor, realitatea augmentată și realitatea virtuală. Pe parcursul ultimilor ani, industriile creative din Moldova au înregistrat o creștere semnificativă a numărului de angajați, ratei vânzărilor și profitului. În 2021, veniturile acestui sector au ajuns la 174 de milioane de dolari SUA. Pentru afacerile creative și media există un potențial de creștere și mai mare în condițiile integrării cu alte sectoare - parteneriate cu talentele din sfera tehnologiilor informaționale din Republica Moldova în domenii precum jocurile, realitatea augmentată și realitatea virtuală, instalațiile imersive; impulsivitatea industriei modei spre dezvoltarea accesoriilor, designului</p>

¹ TERA (2014) <https://www.teraconsultants.fr/en/press-conference-the-contribution-of-creative-industries-to-the-eu-economy-in-terms-of-gdp-and-employment/>

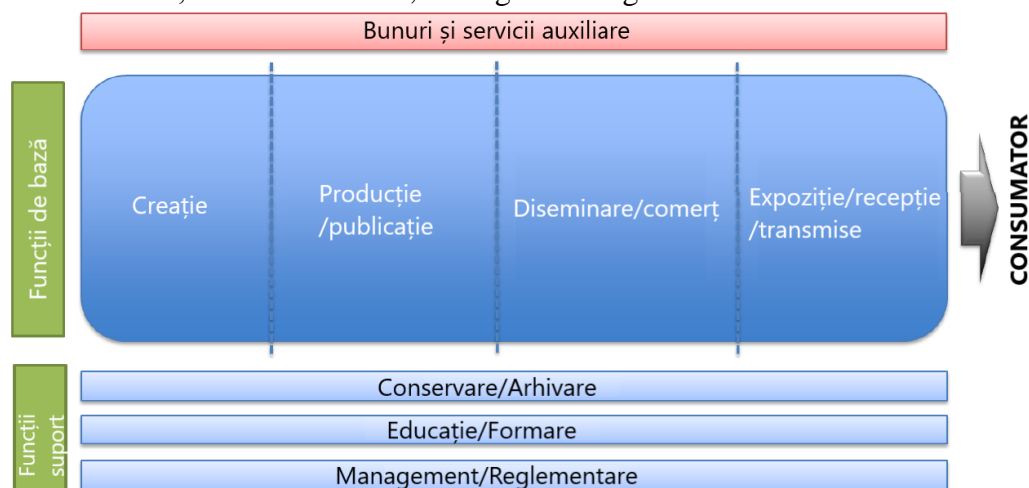
digital și fabricilor experimentale; susținerea proiectării produsului cu tehnicieni și tehnologii. În lipsa cercetărilor și a datelor consecvente cu privire la industriile creative și subsectoarele acestora și caracterul informal al activităților multor sectoare mari ale industriei, este dificil de definit o imagine reală a dimensiunii și profilului acestui sector vital.

La nivelul matricei politicilor publice europene, rolul și importanța industriilor creative a fost consemnat începând cu 2012.² Comisia Europeană, recunoscând potențialul înalt de creștere și calitatea de a genera surplus de valoare, a pus la dispoziția sectorului creativ aproximativ 1.5 miliarde Euro, prin intermediul Programului Europa Creativă (instrumentul european principal de finanțare a sectorului).

Republica Moldova, deși s-a angajat să își ajusteze cadrul regulator aferent sectorului creativ, odată cu aderarea la Programul Europa Creativă în 2015³, nu a întreprins măsuri suficiente în acest sens. Datorită acestor circumstanțe, Republica Moldova a atras investiții nesemnificative din cadrul acestui program european. Moldova a participat în 4 proiecte/consorții, care au atras finanțări din partea Comisiei Europene în sumă de 635 mii Euro⁴.

Începând cu 2021, odată cu investirea noului Guvern și adoptarea Programului de activitate al acestuia⁵, preocuparea pentru industriile creative a devenit centrală. Guvernul și-a asumat elaborarea și ajustarea cadrului legal la necesitățile actuale, care să asigure buna funcționare a industriilor creative și atragerea capitalului privat în proiecte culturale. Prin instituirea Programului Național „Moldova Creativă” se urmărește remedierea carențelor enunțate supra.

Ciclul creativ și lanțul valoric asociat⁶, în viziunea europeană, este susținut de către 3 funcții esențiale ale autorităților: păstrare/arhivare, educare/instruire, management/reglementare.

Coroborând cele menționate cu cadrul național de reglementare a sectorului industriilor creative, putem conchide că cea mai deficitară funcție pe care o îndeplinesc astăzi autoritățile publice este cea de reglementare. În acest sens, adoptarea Programului Național „Moldova Creativă” vine să consolideze acest punct slab, prin instituirea unui mecanism adaptat și viabil pentru sector, capabil să valorifice oportunitățile generate. Aceste oportunități pentru Moldova constau în dezvoltarea unui sector dinamic al industriilor creative, care să constituie fundamentul economiei durabile. Oportunitatea Programului „Moldova Creativă” constă în asumarea rolului de

² A se vedea European Commission (2012), Communication on Promoting cultural and creative sectors for growth and jobs in the EU, Brussels sau European Commission (2014) Communication "Towards an integrated approach to cultural heritage for Europe". COM(2014) 477 final, Brussels.

³ Legea 60/2015 pentru ratificarea Acordului dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind participarea Republicii Moldova la Programul „Europa Creativă”: programul UE pentru sectoarele culturale și creative, și privind cooperarea dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană în subprogramul MEDIA al Programului „Europa Creativă”. Disponibil online: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=60854&lang=ro

⁴ A se vedea proiectele: MusXchange 2018-20 (<https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/projects/search/details/597449-CREA-1-2018-1-AT-CULT-COOP1>), MusXchange 2020-22 (<https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/projects/search/details/616798-CREA-1-2020-1-AT-CULT-COOP1>), Inclusive Network for Refugee Artists (<https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/projects/search/details/607452-CREA-1-2019-1-FR-CULT-COOP1>), International Documentary Film Festival CRONOGRAF (<https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/projects/search/details/572527-CREA-1-2016-1-MD-MED-FESTIVALS>)

⁵ Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova, a se vedea compartimentul Cultură. Disponibil online: <https://gov.md/ro/advanced-page-type/government-activity-program>

⁶ European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, Hoelck, K., Engin, E., Airaghi, E., et al., Mapping the creative value chains : a study on the economy of culture in the digital age : final report, Publications Office, 2017, <https://data.europa.eu/doi/10.2766/868748>

lider prin furnizarea de investiții și sprijin programatic pentru industriile creative ca și stat tânăr, deschis și creativ.

Lipsa instrumentelor prenotate supra afectează în primul rând societatea. Este important de relevat că conform sondajelor realizate de Ministerul Culturii, 80% din populație recunoaște că nu a participat, în ultimul an, la un eveniment cultural (cinema, artă interpretativă, muzeu, expoziție de artă etc.). Totuși, responsabilitatea pentru asemenea randament revine autorităților publice, care, prin politicile sale publice, promovează și cultivă în rândul societății cultura, ca valoare și ansamblu de entități aferente acestei valori.

Secundar, entitățile publice și private care activează în sectorul creativ sunt afectate de către cadrul regulator rigid și ineficient, precum și de inerția legală din domeniu. Aceste circumstanțe limitează esențial capacitățile entităților de a crea, produce și disemina valori, produse și servicii culturale. În acest sens, este importantă coalizarea abordărilor ce vizează reforma și revitalizarea sectorului cultural cu abordările de creștere a sectorului industriilor creative, care cuprinde entități ce operează într-un ecosistem cultural mai extins. Segmentele sectorului cultural, care se află în proprietate publică (ex. teatre, galerii și case de cultură) pot servi pe post de centre esențiale pentru realizarea angajamentului cultural, participarea și transpunerea în practică. Aceste instituții pot alimenta implicarea civică activă prin poziționarea culturii pe post de fundament al unei societăți civile și dezvoltare durabilă.

Ministerul Culturii gestionează abordarea strategică ce vizează dezvoltarea industriilor creative. În anul 2022, bugetul Ministerului Culturii a constituit aproximativ 23 de milioane de Euro, ceea ce reprezintă 0,76% din bugetul de stat. 80% din resursele sale financiare au fost alocate pentru 14 teatre și săli de concerte, 7 muzee, 2 biblioteci, 2 instituții publice din domeniile educației artistice, cercetării și inovării, 3 reviste și alte 8 instituții specifice sectorului (centre de artă, agenții, etc.).

Abordarea ce vizează industriile creative din Republica Moldova implică, de asemenea, un parteneriat interministerial, care presupune colaborarea strânsă cu Ministerul Finanțelor, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Ministerul Educației și Cercetării, dar și cu autoritățile publice locale, ONG-uri și agenții internaționale.

În sensul acestei coeziuni, de implementarea Programului Național „Moldova Creativă” vor beneficia și partenerii sociali ai autorităților publice, precum Asociația Companiilor de Creație din Moldova (COR), Artcor sau Mediacor.

Programului va continua să promoveze abordarea ecosistemică după modelele menționate, care sunt identificate drept cheia dezvoltării durabile a industriilor creative din țară și presupune munca comună a autorităților publice și a actorilor principali din sectorul asociativ, precum și a partenerilor de dezvoltare pentru a stimula inovația, creșterea și impactul scontat.

Justificarea primordială a necesității adoptării Programului rezidă în intenția autorităților de a-și consolida rolul său în elaborarea și ajustarea cadrului normativ la necesitățile actuale, care să asigure buna funcționare a industriilor creative și atragerea capitalului privat în proiectele culturale.

Secundar, justificarea adoptării Programului rezultă și din ralierea la rigorile și bunele practici utilizate în UE și anume armonizarea cadrului regulator la politicile publice europene destinate sectoarelor culturii și industriilor creative, care au ca obiectiv stimularea creșterii economice și coeziunii sociale, în special, în contextul dezvoltării tehnologice.

Necesitatea schimbării situației curente se datorează și mărimii relativ mici a pieței locale de bunuri și servicii creative. Totodată, din cauza numărului mic al populației și puterii de cumpărare reduse se produce o scurgere semnificativă a acestei puteri de cumpărare către bunurile și serviciile creative furnizate de România și, până recent, Rusia. Nivelul înalt al pirateriei, încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală, de asemenea, reduc veniturile industriilor creative. Totodată, audiența sectoarelor culturii și numărul participanților activi în activitățile culturale sunt reduse comparativ cu majoritatea țărilor UE.

c) Expuneți clar cauzele care au dus la apariția problemei

- Moștenirea modelelor instituționale sovietice (ex. infrastructură culturală, căreia îi lipsește flexibilitate în business și guvernare; sau, în educație, care pune accent pe abilitățile tehnice în detrimentul inovației și antreprenoriatului);
- Lipsa expertizei și capacității strategice instituționale (ex. practici juridice de specialitate, specialiști în materie de investiții, formatori profesioniști);
- Piața locală limitată face dificilă extinderea întreprinderilor. Limitele impuse de piața forței de muncă pentru sectorul creativ, exodul talentelor și sectorul educațional care necesită reforme;
- Investiții infime pentru inovare, cercetare și dezvoltare în cadrul sectorului creativ, sprijin limitat din partea

statului, nivelul modest al capacităților/competențelor sectorul educației;

- Lipsa instrumentelor financiare specifice pentru dezvoltarea sectorului creativ, inclusiv finanțarea proiectelor, finanțare prin îndatorare, credite fiscale pentru cercetare și dezvoltare și capital propriu;
- Oportunități de piață reduse pentru sectorul creativ în alte sectoare esențiale, cum ar fi sectorul vinicol, turismul, confecțiile, bugete reduse pentru servicii creative precum realitatea digitală și cea extinsă;
- Lipsa unei analize de referință eficiente, care să ofere o imagine de ansamblu a industriilor creative, lipsa cadrului statistic și datelor periodice de rigoare, de asemenea, nu există date de perspectivă și cercetări de impact;
- Lacune în materie de competențe în sectorul creativ, cu deficiențe de dezvoltare tehnică, antreprenorială, managerială și în sfera proprietății intelectuale;
- Practică informală considerabilă sau „economia gri” - ceea ce sufocă potențialul de creștere și limitează veniturile fiscale;
- Obstacole specifice în calea competențelor creative și a educației (ex. predarea universitară poate fi practică doar de profesori cu studii doctorale; sau lipsa parteneriatelor industriale, cursuri de co-proiectare, formare profesională și stagii practice);
- Aplicarea neuniformă a cadrului aferent proprietății intelectuale/dreptului de autor înregistrându-se un nivel înalt al pirateriei și o eficiență limitată în ceea ce privește colectarea și monetizarea drepturilor;
- Nevalidarea locurilor de muncă creative ca și profesii cu potențial/attractive.

d) Descrieți cum a evoluat problema și cum va evolua fără o intervenție

În perioada 2015-2020, jumătate din sectoarele creative și-au sporit numărul de afaceri în medie cu 0,1 - 9,5% anual. Totodată, două treimi din sectoarele creative au înregistrat o creștere a numărului de întreprinderi cu peste 10%, cea mai mare creștere fiind înregistrată de activitățile de post-producție de film, video și televiziune (creștere anuală de 45% a numărului de companii). Numărul întreprinderilor de design specializat a crescut în medie cu 24% anual.

Cele 2 200 de afaceri creative înregistrate în Republica Moldova în 2021 au asigurat în total 9 000 de locuri de muncă. În medie, fiecare afacere are 4,1 angajați. Primele trei tipuri de activități creative care, în 2020, au înregistrat cei mai mulți angajați sunt artele interpretative (1 837 de angajați), agențiile de publicitate (1 671 de angajați), producția de programe TV și activitățile de difuzare (1 296 de angajați). Următoarele în top, cu un rezultat foarte aproape, sunt firmele de arhitectură (1266 de angajați). Aceste patru tipuri de activități economice generează 70% din numărul locurilor de muncă din industriile creative.

Imaginea per ansamblu indică o creștere a ratei de angajare în cadrul industriilor creative. Cu toate acestea, sectorul este cu certitudine încă fragil și nu are o masă critică și nici căi clare de obținere a investițiilor și acces spre piețe de desfacere. În afară de transformările tehnologice, pandemia Covid-19 și războiul din Ucraina au generat diferite tipuri de șocuri pentru bunăstarea și vitalitatea industriilor creative. De menționat că și până la declanșarea pandemiei și războiului, unele sectoare creative se confruntau cu un declin în ceea ce privește numărul de angajați. Din 2015 până în 2020, cea mai mare reducere a numărului de angajați creativi a fost înregistrată în activitățile de înregistrare audio și activități de editare muzicală (în medie cu -30%), urmează activitățile de distribuție cinematografică, video și programe TV (în medie cu -27%).

În rândul activităților care, dimpotrivă, au înregistrat cea mai mare creștere a numărului de angajați se înscriu activitățile de editare a jocurilor de computer (+47%), activitățile de creație artistică (+44%). De asemenea, au înregistrat o creștere anuală substanțială a numărului de angajați activitățile de post-producție cinematografică, video și TV (+27%), activitățile de design specializat (+23%).

După valoarea fiscală, în topul sectoarelor industriilor creative moldovenești în 2020 s-au înscris activitățile agențiilor de publicitate (1 283 955 401 MDL), activitățile de editare a jocurilor de computer (250 450 691 MDL) și firmele de arhitectură (246 655 650 MDL). Aceste 3 activități economice de top după valoarea vânzărilor, reprezintă 69% din totalul vânzărilor din industria creativă în 2020.

Din 2015 până în 2020, 36% din activitățile economice ale industriei creative au înregistrat o reducere medie anuală a valorii fiscale. Cea mai mare diminuare s-a înregistrat pentru activitățile de înregistrare audio și editare muzicală (-39%), alte activități de editare (-13%), serviciile de reprezentare media (-13%). Totodată, de departe cea mai spectaculoasă creștere a vânzărilor a fost înregistrată în cadrul activităților de editare a jocurilor de computer (+116%), aceeași activitate economică înregistrând, în 2019-2020, o creștere a vânzărilor cu 520%, acesta fiind cel mai profitabil sector creativ din Moldova, care înregistrează și cea mai mare creștere a vânzărilor (deși numărul întreprinderilor rămâne redus). Printre alte industrii care au înregistrat o creștere a vânzărilor se numără activitățile de creație artistică (+29%), activitățile de post-producție cinematografică, video și TV (+24%), activitățile de design specializat (+23%).

Un sector dinamic al industriilor creative depinde de publicul activ și implicat pentru cultură, care, la rândul său, se transpune în cererea de bunuri și servicii creative, precum și în creșterea practicii culturale și creative (de exemplu, în muzică, arte vizuale, artă interpretativă, design) ceea ce, prin urmare, generează dezvoltarea întreprinderilor creative.

Lipsa cercetărilor de referință cu privire la industriile creative din Republica Moldova presupune și faptul că sunt limitate și datele cu privire la distribuția teritorială a acestora. Totuși, în mod cert, industriile creative sunt concentrate în Chișinău sau în apropiere de capitală, care evoluează în calitate de centru major pentru activitatea industriilor creative cu infrastructură precum Artcor și ZipHouse (centru de modă) pe post de puncte esențiale de contact. Extinderea și creșterea ulterioară a competitivității industriilor creative din Republica Moldova va depinde de abordarea dublă care determină aglomerarea în capitală și oferă soluții pentru dezvoltarea sectorului în regiuni.

Există un potențial clar de dezvoltare a activității industriilor creative în localitățile din afara Chișinăului, în conexiune cu domeniile regionale de creștere.

Lipsa unui cadru regulator eficient și flexibil, susținut de un repertoriu legislativ dinamic, va perpetua mișcarea sectorului industriilor creative pe un trend descendent, cu probabilitate înaltă de înrăutățire a principalilor indicatori (numărul companiilor, valoare fiscală, numărul de angajați, etc.). Fără intervenția autorităților, succesul economic relativ obținut în activitățile agențiilor de publicitate, editare a jocurilor, arhitectură, etc. nu va avea o continuitate certă, or, actualmente, acest succes se datorează în mare parte sprijinului sectorului asociativ și partenerilor de dezvoltare a țării.

Totodată, menținerea status quo-ului, prin prisma abordării culturii și creativității ca generatori de valori exclusiv imateriale, va stopa tranzitarea țării spre o abordare mai holistică, prin care cultura și creativitatea sunt calificate drept fundamentale pentru dezvoltarea durabilă și bunăstare, în care aceste sectoare funcționează transversal, generează noi forme de inovare, contribuie la creșterea competitivității și antreprenoriatului, sporește atractivitatea și îmbunătățește substanțial coeziunea socială.

În acest sens e de menționat că un parcurs similar s-a atestat și în România, unde cultura era privită separat de economie.⁷ Industriile creative au apărut ca o preocupare a autorităților publice Române în 2009. Autoritățile și-au direcționat efortul spre investiții constante în producția și distribuția creativă și creșterea puterii de consum, prin diversificarea modelelor de consum. Măsurile întreprinse de autorități au stimulat substanțial sectorul, care a generat o creștere de 82.4% a valorii adăugate brute, o creștere de la 4.5 miliarde Euro la 8.2 miliarde Euro în 2013. Tendințe pozitive se regăsesc și în indicatorii cantitativi ai sectorului (numărul companiilor, numărul angajaților, etc.)

e) Descrieți cadrul juridic actual aplicabil raporturilor analizate și identificați carențele prevederilor normative în vigoare, identificați documentele de politici și reglementările existente care condiționează intervenția statului

Conform art. 2 al Legii nr. 60/2015 pentru ratificarea Acordului dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind participarea Republicii Moldova la Programul „Europa Creativă”: programul UE pentru sectoarele culturale și creative, și privind cooperarea dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană în subprogramul MEDIA al Programului „Europa Creativă”, Guvernul va întreprinde măsurile necesare pentru realizarea prevederilor Acordului nominalizat. Astfel, Republica Moldova urmează să creeze mecanismele necesare la nivel național și să adopte măsurile adecvate pentru coordonarea de nivel național și organizarea activităților de implementare a Programului.

Totodată, Programului Național „Moldova Creativă” în perioada programată 2023-2027, își propune drept obiectiv specific amendarea cadrului normativ în vederea atingerii următoarelor obiective: crearea unui mediu și cadru juridic inteligibil și consecvent pentru a susține producția culturală și creativă; examinarea legilor cu privire la muzee și alte infrastructuri culturale de stat pentru a introduce mai multă flexibilitate în modelele de finanțare și guvernare; accelerarea armonizării cadrului legislativ privind industriile creative, inclusiv Piața unică digitală a UE.

În ceea ce privește cadrul normativ aplicabil raporturilor analizate și intervenției statului în concordanță cu

⁷ Anda Georgiana Becut, Andrei Ionut, Crăciun. The Contribution of the Creative Industries to the Development of the Romanian Economy and Their Resilience to Crisis in Caroline Chapain, Tadeusz Strykiewicz (2017) Creative Industries in Europe. Springer

necesitățile industriilor creative autohtone, se remarcă următoarele aspecte:

1. Conform prevederilor Legii nr. 77/2016 cu privire la parcurile pentru tehnologia informației, persistă crează o eligibilitate limitată pentru domeniile de activitate creativă. În acest sens, se propune extinderea eligibilității unor domenii de activitate creative, precum activitățile de post-producție cinematografică și video axate pe domeniul createch. Această extindere va permite industriilor creative să beneficieze de facilități și sprijin similar cu cel oferit în domeniul tehnologiei informației.
2. Continuă să persiste carențe în Legea nr. 262/2017 muzeelor, având în vedere reglementări limitate aferente stimulentele fiscale. Amendarea Legii indicate supra, precum și a actelor normative secundare, va permite introducerea de facilități fiscale specifice activităților muzeale. Noile facilități fiscale vor include reduceri de impozite, scutiri sau alte avantaje fiscale necesare pentru dezvoltarea și fortificarea activității muzeelor.
3. Legea nr. 182/2010 cu privire la parcurile industriale, nu conține reglementări specific domeniului creative. Actualizarea Legii indicate supra (prin includerea reglementărilor nemijlocite privind parcurile creative) va oferi un mediu propice dezvoltării industriilor creative, cu facilități și suport adaptate specificului acestor industrii.

2. Stabilirea obiectivelor

a) Expuneți obiectivele (care trebuie să fie legate direct de problemă și cauzele acesteia, formulate cuantificat, măsurabil, fixat în timp și realist)

Obiectiv General I.

Fortificarea sectorului industriilor creative prin sisteme de bună guvernare, cadrul normativ și de politici comun, consolidarea poziției și a brandului de țară pentru asigurarea creșterii economice.

Obiectiv General II.

Crearea până la finele anului 2027 a unui ecosistem dinamic și durabil pentru practicile creative, bazat pe interconectarea industriilor creative, utilizarea tehnologiilor moderne inovatoare și creșterea exportului de bunuri și servicii creative de înaltă calitate.

Obiectiv General III.

Creșterea rolului industriilor creative în reziliența economică și socială.

3. Identificarea opțiunilor

a) Expuneți succint opțiunea „a nu face nimic”, care presupune lipsa de intervenție

Reiterând succint opțiunea menținerii status quo-ului, expusă supra, abordarea culturii și creativității ca generator de valori exclusiv imateriale, nu va permite tranzitarea țării spre o abordare mai holistică, prin care cultura și creativitatea sunt calificate drept fundamentale pentru dezvoltarea durabilă și bunăstare, în care aceste sectoare funcționează transversal, generează noi forme de inovare, contribuie la creșterea competitivității și antreprenoriatului, sporește atractivitatea și îmbunătățește substanțial coeziunea socială.

Lipsa unui cadru regulator eficient și flexibil, susținut de un repertoriu legislativ dinamic, va perpetua mișcarea sectorului industriilor creative pe un trend descendent, cu probabilitate înaltă de înrăutățire a principalilor indicatori (numărul companiilor, valoare fiscală, numărul de angajați, etc.), precum și dezvoltarea continuă a economiei creative „tenebre/gri”.

b) Expuneți principalele prevederi ale proiectului, cu impact, explicând cum acestea țintesc cauzele problemei, cu indicarea inovațiilor și întregului spectru de soluții/drepturi/obligații ce se doresc să fie aprobate

În conformitate cu cerințele legale, Programul Național de Dezvoltare a industriilor creative 2023-2027 „Moldova Creativă” conține următoarele secțiuni: Introducere; Analiza situației; Obiective generale; Obiective specifice; Impactul scontat; Costuri; Riscurile de implementare; Autorități responsabile; Proceduri de raportare. La Programului este anexat, ca parte integrantă, Planul de acțiuni, care descrie în detaliu acțiunile ce urmează a fi

implementate în perioada programatică.

Având în vedere oportunitățile prezentate, obiectivele Programului sunt structurate în două compartimente, care însumă totalitatea acțiunilor: axa orizontală și cea verticală. Acțiunile din axa orizontală a Programului necesită o politică dinamică și ambițioasă, care poate deriva din punctele forte actuale ale Republicii Moldova, soluționa provocările enunțate și juca un rol transformator în dezvoltarea națională. Conform celor 8 domenii de acțiune strategice identificate în Program, axa orizontală dezvoltă acțiunile, care pot fi aplicate pentru toate sau pentru o parte din domeniul industriilor creative, nu pentru un singur sector. Acțiunile din axa verticală a Programului, completează efortul de dezvoltare sectorială orizontală, și vor oferi principalele elemente pentru o renaștere dinamică a domeniului industriilor creative moldovenești. Acestea sunt relevante în majoritatea dintre cele 12 sectoare ale industriilor creative. Pe lângă aceasta, fiecare sector al industriilor creative se confruntă cu o serie de necesități și oportunități de dezvoltare. Axa verticală reprezintă acțiuni de intervenție ce vor îmbunătăți capacitatea fiecărui sector de a se dezvolta și a crește ca parte semnificativă a economiei creative în general.

Principalele inovații ale Programului rezidă în ralierea la rigorile și bunele practici utilizate în UE și anume armonizarea cadrului regulator la politicile publice europene destinate sectoarelor culturii și industriilor creative care au ca obiectiv stimularea creșterii economice și coeziunii sociale, în special, în contextul dezvoltării tehnologice. Totodată, Strategia propune crearea unui ecosistem al culturii și industriilor creative, care presupune munca comună a autorităților publice și a actorilor principali din sectorul asociativ, precum și a partenerilor de dezvoltare pentru a stimula inovația, creșterea și impactul scontat.

c) Expuneți opțiunile alternative analizate sau explicați motivul de ce acestea nu au fost luate în considerare

Pe marginea problemelor expuse supra, care au stat la baza elaborării Programului, nu au fost identificate alte opțiuni de intervenție, având opțiunea de alegere doar între soluția propusă (aprobarea Programului) și în aceea de a nu se interveni.

Alte opțiuni nu au fost luate în considerare, având în vedere experiența altor țări (precum Finlanda, Irlanda, Danemarca, Islanda) care au dezvoltat programe similare în domeniul industriilor creative, incluzând un set de instrumente de acțiune menite să contribuie la dezvoltarea economiei creative prin susținerea IMM-urilor creative și alinierea politicilor culturale la dezvoltarea acestui sector;

4. Analiza impacturilor opțiunilor

a) Expuneți efectele negative și pozitive ale stării actuale și evoluția acestora în viitor, care vor sta la baza calculării impacturilor opțiunii recomandate

Efectele negative ale stării actuale sunt:

- Menținerea economiei creative tenebre;
- Reducerea continuă a puterii de cumpărare de bunuri și servicii cultural-creative;
- Menținerea decalajului dintre comunitățile urbane mari și comunitățile regionale și rurale;

Perpetuarea modelului actual de funcționare a industriilor creative, prin angajarea insuficientă/aleatorie a autorităților în soluționarea curențelor sistemice identificate în Program va implica amplificarea provocărilor specifice educației creative, cele legate de abilități și structură; precum și provocările post-pandemice (de recuperare a terenului pierdut de către sector) și cele ce vizează conflictele și fragilitatea (repercursiunile războiului din Ucraina și consecințele acestuia).

Având în vedere datele prezentate, au fost identificate efecte pozitive în menținerea stării actuale în sectorul industriilor creative.

b¹) Pentru opțiunea recomandată, identificați impacturile completând tabelul din anexa la prezentul formular. Descrieți pe larg impacturile sub formă de costuri sau beneficii, inclusiv părțile interesate care ar putea fi afectate pozitiv și negativ de acestea

- Capitalizarea inițiativei politice, parteneriatelor și investițiilor drept impuls pentru fortificarea IMM-urilor culturale creative;
- Consolidarea dezvoltării sectorului creativ prin prisma accelerării procesului de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană: intensificarea parteneriatului, colaborării și investițiilor;

- Creșterea reputației creative a Moldovei pe piața globală, având în vedere campania creativă a Moldovei „Solidaritate pentru Pace” și pacea condusă de cultură;
 - Dezvoltarea economiei creative bazate pe valori, etică, incluziune și durabilitate;
 - Specializarea inteligentă în domenii de creștere globală și inovare pentru care se atestă lipsa talentelor: spre exemplu, realitate extinsă, producție virtuală și jocuri (de toate tipurile);
 - Percepția designului drept o forță de integrare și valoare adăugată a întregului sector;
 - Reformarea sectorului cultural prin adoptarea unui model economic mixt cu subvenții structurate și o serie de abordări comerciale/generatoare de venituri;
 - Reformarea sectorului învățământului superior cu scopul de a include activitățile de inovație, cercetare și dezvoltare pentru sectorul creativ (motivarea tinerilor talente), diversificarea abordării procesului de instruire (inclusiv cursurile conduse de sfera industriei), susținerea antreprenoriatului și managementului creativ;
 - Creșterea capacității de export a IMM-urilor cultural creative prin expunere și prezentare în cadrul principalelor platforme/evenimente internaționale; transformarea Republicii Moldova într-un centru de schimburi creative de piață (cu accent pe practicile emergente și de ultimă generație);
 - Poziționarea sectorului creativ în centrul activităților extinse de inovației și productivitate la nivel de țară, prin furnizarea de servicii și conținut către sectoarele esențiale, cum ar fi sectorul vinicol, turismul și cel de producție;
- Estimările preliminare ale costurilor pentru acțiunile prevăzute de Planul de acțiuni de implementare a Programului Național „Moldova Creativă”, în perioada 2023-2025, arată un buget indicativ de 133,3 milioane lei, dintre care 61 milioane de lei, reprezintă finanțări oferite de partenerii de dezvoltare.

b²) Pentru opțiunile alternative analizate, identificați impacturile completând tabelul din anexa la prezentul formular. Descrieți pe larg impacturile sub formă de costuri sau beneficii, inclusiv părțile interesate care ar putea fi afectate pozitiv și negativ de acestea

Conform Anexei.

c) Pentru opțiunile analizate, expuneți cele mai relevante/iminente riscuri care pot duce la eșecul intervenției și/sau schimba substanțial valoarea beneficiilor și costurilor estimate și prezentați presupuneri privind gradul de conformare cu prevederile proiectului a celor vizați în acesta

Potențialele riscuri:

- Menținerea presiunii inflaționiste și a puterii de cumpărare reduse a serviciilor și bunurilor creative, atât pe plan intern, cât și extern;
- Scăderea încrederii investitorilor și mediului de afaceri, determinat de contextul geopolitic incert;
- Exodul talentelor;
- Menținerea nivelului înalt al pirateriei, determinat de aplicarea neuniformă a cadrului normativ aferent proprietății intelectuale/drepturile de autor;
- Abilități antreprenoriale, manageriale și cele de gestiune colectivă a drepturilor de autor limitate/insuficiente;
- Creșterea fluxului de migranți în contextul războiului din Ucraina, punând presiune pe infrastructură.

d) Dacă este cazul, pentru opțiunea recomandată expuneți costurile de conformare pentru întreprinderi, dacă există impact disproporționat care poate distorsiona concurența și ce impact are opțiunea asupra întreprinderilor mici și mijlocii. Se explică dacă sînt propuse măsuri de diminuare a acestor impacturi

Concluzie

e) Argumentați selectarea unei opțiuni, în baza atingerii obiectivelor, beneficiilor și costurilor, precum și a asigurării celui mai mic impact negativ asupra celor afectați

În scopul realizării prevederilor cadrul juridic actual, având în vedere potențialul impact pe care sectorul industriilor creative îl poate oferi, opțiunea viabilă este adoptarea și implementarea Programului Național „Moldova Creativă”.

Programul se va centra pe stabilirea rolului primordial al autorităților publice în promovarea inițiativelor creative și uzanțelor culturale de înaltă calitate bazate pe cele mai bune practici internaționale.

Implementarea Programului țintește spre poziționarea Republicii Moldova drept o economie creativă competitivă, incluzivă și durabilă care aduce beneficii sociale, economice și ecologice comunităților locale și viitoarelor generații. În acest sens, prin implementarea Programului, Guvernul Republicii Moldova, în colaborare cu partenerii din domeniile industriilor creative și cele aferente, va acționa în vederea: sporirii contribuției industriilor creative în economia națională; creșterea valorii adăugate a industriilor creative în sectoarele socio-economice; diminuarea decalajelor digitale și antreprenoriale dintre comunitățile urbane și cele rurale, cu efecte asupra extinderii avantajelor oferite de industriile creative asupra comunităților regionale și locale, crearea de noi locuri de muncă, contribuind astfel la fortificarea rezilienței economice și sociale într-un context regional incert.

5. Implementarea și monitorizarea

a) Descrieți cum va fi organizată implementarea opțiunii recomandate, ce cadru juridic necesită a fi modificat și/sau elaborat și aprobat, ce schimbări instituționale sînt necesare

Ministerul Culturii va coordona punerea în aplicare a Programului, va asigura disponibilitatea mecanismelor corespunzătoare de management centralizat pentru a spori eficiența acțiunilor implementate. Responsabilitatea implementării Programului îi revine ministerelor și altor autorități administrative centrale, precum și actorilor principali din sector. Competențele și responsabilitățile sunt stabilite atât de Programului, cât și de Planul de acțiuni menționat. Implementarea Programului în concordanță cu Planul de acțiuni presupune implicarea autorităților de reglementare, conform competenței acestora, precum și a agenților economici, mediului academic și universitar, a organizațiilor neguvernamentale, mass-media și a cetățenilor. Totodată, vor fi valorificate casele de cultură și bibliotecile din teritoriu prin transformarea/reorganizarea acestora în centre pentru dezvoltarea industriilor creative.

b) Indicați clar indicatorii de performanță în baza cărora se va efectua monitorizarea

Indicatorii de performanță identificați în vederea efectuării monitorizării implementării Programului vor constitui:

- Numărul de întreprinderi micro, mici și mijlocii în industriile creative;
- Numărul de liber profesioniști (auto angajați și freelanceri) în industriile creative;
- Numărul de angajați noi în domeniul industriilor creative.

De asemenea, pe termen lung indicatorii vor fi reprezentați de:

- Ponderea industriilor creative și culturale în economia digitală;
- Numărul de companii internaționale cu prezență în Republica Moldova;
- Ponderea exportului de servicii și produse creative în totalul exporturilor;
- Creșterea contribuției industriilor creative în PIB;
- Creșterea accesului populației din mediu rural și regiunile periferice la produse și servicii creative.

c) Identificați peste cît timp vor fi resimțite impacturile estimate și este necesară evaluarea performanței actului normativ propus. Explicați cum va fi monitorizată și evaluată opțiunea

Programul Național „Moldova Creativă” se va realiza în perioada 2023-2027. Impactul scontat se va resimți

gradual în perioada de implementare, precum și la final, în urma implementării, în ansamblu, a acțiunilor planificate.

6. Consultarea

a) Identificați principalele părți (grupuri) interesate în intervenția propusă

Principalele părți interesate în intervenția propusă de dezvoltarea a industriilor creative sunt:

- Ministerul Culturii – entitate responsabilă de promovare și implementare a politicilor și reglementărilor aferente culturii și de asigurare a respectării acestora
- Profesioniștii din domeniul cultural creativ
- Liber profesioniștii
- Asociația Companiilor de Creație din Moldova (COR)
- Consumatorii de bunuri și servicii culturale
- ÎMMU-urile cultural creative
- Autoritățile responsabile de aplicarea Programului
- Parteneri de dezvoltare (care vor oferi asistență tehnică, de implementare, granturi, alte forme de susținere financiară necesare pentru implementarea Programului).

b) Explicați succint cum (prin ce metode) s-a asigurat consultarea adecvată a părților

În vederea respectării Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, anunțul privind inițierea elaborării Proiectului Hotărârii de Guvern privind aprobarea Programului Național „Moldova Creativă”, a fost plasat pe pagina oficială web a Ministerului Culturii (modulul „Transparență”, sub-modulul „Inițierea elaborării deciziilor”), precum și pe platforma guvernamentală www.particip.gov.md. Corespunzător, a fost plasat și Conceptul Programului.

După înregistrarea proiectului de către Cancelaria de Stat, acesta va fi publicat pentru consultări publice pe pagina web oficială a Ministerului Culturii, precum și pe platforma guvernamentală www.particip.gov.md.

c) Expuneți succint poziția fiecărei entități consultate față de documentul de analiză a impactului și/sau intervenția propusă (se expune poziția a cel puțin unui exponent din fiecare grup de interese identificat)

Anexă

Tabel pentru identificarea impacturilor

Categoriile de impact	Punctaj atribuit		
	Opțiunea Propusă	Opțiunea alternativă 1	Opțiunea alternativă 2
Economic			
costurile desfășurării afacerilor	+1	-1	
povara administrativă	+3		
fluxurile comerciale și investiționale	+1	-1	
competitivitatea afacerilor	+1	-1	
activitatea diferitor categorii de întreprinderi mici și mijlocii	+3	-2	
concurența pe piață	+1		
activitatea de inovare și cercetare	+3	-1	
veniturile și cheltuielile publice	-1	-2	
cadru instituțional al autorităților publice			
alegerea, calitatea și prețurile pentru consumatori			
bunăstarea gospodăriilor casnice și a cetățenilor	+2	-2	
situația social-economică în anumite regiuni			
situația macroeconomică			

alte aspecte economice			
Social			
gradul de ocupare a forței de muncă	+1		
nivelul de salarizare			
condițiile și organizarea muncii	+1		
sănătatea și securitatea muncii			
formarea profesională	+1		
inegalitatea și distribuția veniturilor			
nivelul veniturilor populației			
nivelul sărăciei			
accesul la bunuri și servicii de bază, în special pentru persoanele social-vulnerabile			
diversitatea culturală și lingvistică			
partidele politice și organizațiile civice			
sănătatea publică, inclusiv mortalitatea și morbiditatea			
modul sănătos de viață al populației			
nivelul criminalității și securității publice			
accesul și calitatea serviciilor de protecție socială			
accesul și calitatea serviciilor educaționale	+1	-1	
accesul și calitatea serviciilor medicale			
accesul și calitatea serviciilor publice administrative			
nivelul și calitatea educației populației	+1	-1	
conservarea patrimoniului cultural	+1		
accesul populației la resurse culturale și participarea în manifestații culturale			
accesul și participarea populației în activități sportive			
Discriminarea			
alte aspecte sociale	+2		
De mediu			
clima, inclusiv emisiile gazelor cu efect de seră și celor care afectează stratul de ozon	+1		
calitatea aerului			
calitatea și cantitatea apei și resurselor acvatice, inclusiv a apei potabile și de alt gen			
Biodiversitate			
Flora			
Fauna			
peisajele naturale			
starea și resursele solului			
producerea și reciclarea deșeurilor			
utilizarea eficientă a resurselor regenerabile și neregenerabile			
consumul și producția durabilă			
intensitatea energetică			
eficiența și performanța energetică			
bunăstarea animalelor			
riscuri majore pentru mediu (incendii, explozii, accidente etc.)			
utilizarea terenurilor			
alte aspecte de mediu	+1		

Tabelul se completează cu note de la -3 la +3, în drept cu fiecare categorie de impact, pentru fiecare opțiune analizată, unde variația între -3 și -1 reprezintă impacturi negative (costuri), iar variația între 1 și 3 – impacturi pozitive (beneficii) pentru categoriile de impact analizate. Nota 0 reprezintă lipsa impacturilor. Valoarea acordată corespunde cu intensitatea impactului (1 – minor, 2 – mediu, 3 – major) față de situația din opțiunea „a nu face nimic”, în comparație cu situația din alte opțiuni și alte categorii de impact. Impacturile identificate prin acest tabel se descriu pe larg, cu argumentarea punctajului acordat, inclusiv prin date cuantificate, în compartimentul 4 din Formular, lit. b¹) și, după caz, b²), privind analiza impacturilor opțiunilor.

Anexe

Proiectul de act normativ

Proiectul Programului Național pentru dezvoltarea industriilor creative 2023-2027 „Moldova Creativă” și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia

Nota informativă

Ministru

Sergiu PRODAN